

**ERKAKLAR VA AYOLLAR KIYIMLARINI TIKISHDA
TEXNOLOGIK JARAYONLAR**

Toshloq tumani 2-son politexnikumi “Maxsus fanlar” kafedrası o’qtuvchisi

XOSHIMOVA ZULFIYA KAMILOVNA

Annotatsiya: Ushbu maqolada erkaklar va ayollar kiyimlarini tikish jarayonidagi texnologik bosqichlar batafsil yoritilgan. Kiyim tikishning asosiy bosqichlari – model tanlash, material tayyorlash, andazalash, kesish, tikish va yakuniy ishlov berish – erkaklar va ayollar kiyimlari misolida tahlil qilingan. Erkaklar kiyimida soddalik va funksionallikka urg‘u berilgan bo‘lsa, ayollar kiyimida nafislik va estetik ko‘rinish asosiy mezon sifatida namoyon bo‘ladi. Maqolada ushbu yo‘nalishlardagi texnologik farqlar jadval ko‘rinishida taqqoslab ko‘rsatilgan hamda chevarlar uchun amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: chevarchilik, kiyim tikish texnologiyasi, erkaklar kiyimi, ayollar kiyimi, andazalash, kesish, dekorativ bezaklar, moda, konstruksiya, tikuv mashinasi.

Kiyim inson ehtiyojining asosiy turlaridan biri hisoblanib, u nafaqat himoya vositasi, balki estetik, ijtimoiy va madaniy ifoda vositasi hamdir. Erkaklar va ayollar kiyimlarini ishlab chiqarish texnologiyasi ko‘plab umumiy jihatlarga ega bo‘lishi bilan birga, ularning shakli, konstruktiv tuzilishi va dizayn talablari bo‘yicha farqlanadi. Ushbu maqolada erkaklar va ayollar kiyimlarini tikishdagi texnologik jarayonlar bosqichma-bosqich ko‘rib chiqiladi va ularning o‘ziga xos jihatlari tahlil qilinadi.

Kiyim tikish texnologiyasining umumiy bosqichlari.

1. Model tanlash va loyihalash . Bu bosqichda kiyimning tashqi ko‘rinishi, uslubi va shakli aniqlanadi. Dizayner yoki chevar mijoz talabiga ko‘ra model tanlaydi yoki yangi model ishlab chiqadi. Unga mos rang, shakl, dekorativ elementlar rejalashtiriladi.

2. Material tanlash. Ushbu bosqichda kiyim modeliga mos mato, astar, ip, tugma, fermuar kabi yordamchi materiallar tanlanadi. Tanlovda matoning sifati, elastikligi, gigiyenik xususiyatlari va ishlov berish qulayligi hisobga olinadi.

3. Andaza (shablon) tayyorlash. Bu bosqichda kiyim detalining o'lchamlari asosida karton yoki qog'ozda andazalar (shablonlar) tayyorlanadi. Har bir detal alohida bo'lib, u matoga ko'chiriladi. Bu bosqich kiyimning o'lchami va shakli aniqligini ta'minlaydi.

4. Matoni joylashtirish va kesish. Tayyor andazalar mato ustiga joylashtiriladi va belgilangan tartibda qirqib olinadi. Matoning tolalari yo'nalishi, naqshi va o'lchov aniqligiga e'tibor qaratiladi. Bu bosqichda xatolikka yo'l qo'yilsa, tayyor kiyimning shakli buziladi.

5. Tikuv mashinalarida yig'ish. Bu asosiy texnologik bosqich bo'lib, unda kesilgan detal va qismlar tikuv mashinasida navbati bilan tikiladi. Bu jarayonda chok turlari (yon chok, yelkama chok, yoqa choklari) bajariladi. Detallar bir butun kiyimga aylantiriladi.

6. Boshlang'ich va yakuniy ishlov berish (presslash, dazmollash). Tikilgan kiyimga issiqlik ishlovi beriladi. Har bir bosqichda va tikuv tugagach, choklar dazmollanadi, bukmalar tekislanadi, kiyimga estetik ko'rinish beriladi. Bu bosqichda presslash ishlari maxsus dazmol uskunalarida bajariladi.

7. Sifat nazorati va tayyor mahsulotni qadoqlash. Yakuniy bosqichda tayyor kiyim detallari tekshiriladi – choklar sifati, simmetriya, tugmalar, fermuar ishlashi nazorat qilinadi. Sifati tasdiqlangach, kiyim toza holda buklanib yoki osilgan holda qadoqlanadi.

Erkaklar kiyimlarini tikish texnologiyasi. Erkaklar kiyimida asosiy urg'u funkcionallik, qulaylik va soddalikda bo'ladi. Erkaklar kostyumi, shim, ko'ylak kabi mahsulotlarni tikishda quyidagi xususiyatlarga e'tibor beriladi.

- Konstruktiv tuzilish: tekis chiziqlar, standart shakllar, kam bezaklar.
- Matolar: zich va bardoshli materiallar (paxta, gabardin, flanel, shim matolari).
- Kesish jarayoni: geometrik aniqlik, simmetriklik talab qilinadi.

➤ Yig'ish: tikuv mashinalarida zax, yon choklar, yoqa, manjetlar aniq bajariladi.

➤ Qadoqlash: katlanadigan yoki osilgan holatda, rasmiy uslubda.

Ayollar kiyimlarini tikish texnologiyasi. Ayollar kiyimida estetiklik, nafislik va ko'p uslubiy elementlar muhim hisoblanadi. Ko'ylak, yubka, bluzka kabi mahsulotlarda quyidagi jihatlar muhimdir.

➤ Konstruksiya: qiyshiq chiziqlar, asimmetrik elementlar, kengaytirilgan yoki toraytirilgan shakllar.

➤ Matolar: yupqa, chiroyli tusli matolar (atlas, ipak).

➤ Dekorativ elementlar: kashta, aplikatsiya, biser, dantelli bezaklar.

➤ Yig'ish: delikat tikuv uslublari, nozik choklar va tikuv mashinalarida tez-tez bezak rejimlari ishlatiladi.

➤ Uslubiy yechimlar: fasonga mos model konstruksiyasi, ayollarga xos nafislik.

Erkaklar va ayollar kiyimlarini tikishdagi farqlar.

Texnologik bosqich	Erkaklar kiyimi	Ayollar kiyimi
Konstruksiya	Oddiy, rasmiy shakllar	Murakkab, turli shaklli kesmalar
Material tanlovi	Zich va bardoshli	Yumshoq, bezakli, nozik materiallar
Bezaklar	Minimal (tugma, cho'ntak)	Ko'p (kashta, bezak, dantellar)
Andozalash	Standartlashtirilgan	Moslashtirilgan, murakkab
Tikuv usullari	Oddiy choklar	Nozik, bezakli choklar

Xulosa. Erkaklar va ayollar kiyimlarini tikish texnologiyasi o'zining umumiy bosqichlariga ega bo'lsa-da, ularning har biri o'ziga xos konstruktiv va estetika talablariga asoslanadi. Erkaklar kiyimi ko'proq funksional va rasmiy bo'lsa, ayollar kiyimi nafislik, moda va did uyg'unligini o'zida mujassam etadi. Chevarlar ushbu texnologik farqlarni chuqur anglab, har bir mijozning talabi asosida sifatli mahsulot yaratishga harakat qilishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'XATI

1. Xasanbayeva G.K. "Kostyum dizayni". Study guide. – T.: Iqtisodiyot – Moliya, 2013.
2. "Keng assortimentdagi kiyimlarni loyihalash va modellash" M.Z.Murtazoyev, J.Hamidov, G.M.Axmedova, M.E.Eshonqulova. Textbook. T. 2012.
3. M.K.Rasulova, B.G.Isroilova, M.A.Asadullayeva . Kiyim ishlab chiqarish texnologiyasi, O'quv qo'llanma .T. TTYSI, 2014.-366 b.
4. M.K.Rasulova. Umarova M.Y, Bahriddinova D.A. «Tikuv buyumlari texnologiyasi» fanidan laboratoriya ishlarini bajarish uchun metodik qo'llanma.Toshkent , 2017y
5. "Entering the fashion industry" https://www.amazon.com/Path-Become-Professional-Model-Industry-book/dp/B09QFYLN2/ref=sr_1_3?crid=3P74LXDBM9DKT&keywords=Entering+the+fashion+industry&qid=1658555103&srefix=entering+the+fashion+industry%2Caps%2C262&sr=8-3